

Dag van de Kinderopvang, Hoofddorp 30 januari 2013

Presentatie 'Dag kinderopvang'

Reinoud Kroese, Pulito Advies

Kinderopvang ook deze maand weer fijn in de media

Debat op Twee: het leek wel een discussie uit de late jaren 60 tussen feministen en financieel afhankelijke verdedigsters van het recht op zorg voor de eigen kinderen. Uit onderzoek van het CBS poll blijkt dan 40% van de Nederlanders vindt dat ouders kinderopvang zelf moet betalen. Wie brengt dit soort nieuws naar buiten? Heeft het CBS dat onderzoek alleen in de Bible Belt gedaan? Waarom lezen we niet dat 60% dus vindt dat kinderopvang een basisvoorziening moet zijn?

Slag om Nederland (VRPO): Estro en de beeldvorming van een hele branche die op geld verdienen zit en geen goede kwaliteit zou bieden. Estro heeft 5% marktaandeel in een markt die geen markt is. Er volgen natuurlijk weer de onvermijdelijke kamervragen. Vervolgens de oproep in de Volkskrant door Ewoud Poerink (zijn boek 'De Peuterindustrie' is verplicht leesvoer) aan Minister Asscher hier paal en perk aan te stellen en om ieder kind de kans op een goede start te geven.

Hare Majesteit de Koningin treedt af want ze wordt oppas oma. Ook op Eikenhorst is het crisis! We mogen het straks sober vieren met één glaasje ranja en één ballon oplaten. Een dag later wordt onder een kinderdagverblijf in Geleen een hennepplantage gevonden. Daar worden ouders en de burgemeester niet echt relaxed van. Natuurlijk niet het soort extra dienst om je als KDV mee te onderscheiden. Ondertussen zit Gijs van Roozendaal bij Lodewijk Asscher; praten ook zij over het Nieuwe Werken en echte kansen voor alle kinderen?

Hoe gaat het eigenlijk met u, beste kinderopvangondernemer?

U bent er tenminste nog. In 2012 waren er 73 faillissementen; daar komen er dit jaar nog een heleboel bij. Voor een groot deel komt dit door de overheidsbezuinigingen, maar ook door slechte bedrijfsvoering, onvoldoende reserves en niet tijdig ingrijpen. Laten we ook niet vergeten dat er in 2011 al overcapaciteit was door opgeklopte bruto wachtlijsten. Het Waarborgfonds Kinderopvang meldt dat circa 400 kindercentra in financieel zwaar weer zitten. Er komen nog heel veel reorganisaties aan en duizenden gemotiveerde medewerkers staan straks helaas op straat.

De vraaguitval gaat gewoon door. Het is niet alleen een kwestie van overleven. Ik zie veel nieuwe diensten: zwemles via de BSO, warme maaltijden, groene kinderopvang. Juist nu moet je anticyclisch investeren in onderscheidend vermogen want ouders hebben het voor het kiezen. Zeggen dat je het kind centraal stelt en goede zorg geeft is dan echt niet genoeg. Juist nu is het ook zaak om je bedrijfsvoering echt te verbeteren. Gebruik daarvoor ook slimme ICT! Mooie voorbeelden te over hoe je ook in deze tijden kan groeien: de Buiten BSO van Struin, Zein Child Care, Kinderopvang MUNDO.

Eigenlijke wel raar dat hier alleen ondernemers, moeders, politici en adviseurs aan het woord komen en kinderen – wat dat is de enige reden dat we hier zijn- hun zegje hier niet doen!

Waar staan we over twee tot vijf jaar?

Er is een nieuwe werkelijkheid, aldus Navitas, aandeelhouder van Kinderopvang Nederland. Daar ben ik het wel mee eens. Het traditionele economische groeimodel van meer, meer, meer en groter werkt niet mee. De nieuwe werkelijkheid is dat het beter, anders en goedkoper moet. Kan dat? Ja maar dan moet je wel duidelijk positie durven kiezen en vasthouden aan wat je zegt. Daar is ook de overheid helaas niet zo goed in. Om te weten waar je naar toe gaat moet je wel snappen waar je

Presentatie 'Dag kinderopvang', Reinoud Kroese, Pulito Advies tijdens het Congres "Dag van de kinderopvang" op 30 januari 2013 in Hoofddorp. Copyright: Pulito 2013.

vandaan komt. Hoe is de kinderopvang ontstaan? Het onderwijs? De voorschool? De Brede School en ICK. Allemaal ontstaan uit particuliere initiatieven. De overheid is volgend.

Al vanaf de 16^e eeuw zijn er in grote steden ‘**matressen-**’ of ‘**vrouwenschooltjes**’, waar kinderen vanaf hun 2^e jaar terecht kunnen. Behalve opvang leren kinderen van rijke boeren en middenstanders ook lezen en schrijven. Arme ouders hebben pech. Echt rijke ouders nemen een gouvernante (dat heet nu een au pair). Ook ontstaan er **bewaarscholen**, waar tijdens de industriële revolutie ook arbeiderskinderen naar toe gaan. Met de hygiëne is het slecht gesteld; artsen en anderen trekken aan de bel. De GGD is er dan nog niet. Dames uit de gegoede burgerij met wat VOC kapitaal zetten zich in voor verbetering van de bewaarscholen. Charitas. Er worden nieuwe instellingen opgericht. Later neemt de overheid een groter deel van de financiering op zich.

Die bewaarscholen zijn in eerste instantie alleen toegankelijk voor kinderen van werkende en arme moeders. Later worden de toelatingseisen verruimd. Veel kinderen werken nog gewoon. Pas in 1874 maakt het Kinderwetje van Van Houten daar een einde aan. Langzaam wordt de leerplicht ingevoerd (Wet op de Leerplicht, 1901, 6-12 jaar). Die was er bijna niet gekomen omdat adellijke kamerleden weigeren voor te stemmen tenzij hun kinderen huisonderwijs krijgen! Een eeuw geleden is het in alle milieus gebruikelijk dat de vader kostwinner was voor het hele gezin. En **een eeuw later zijn miljoenen vrouwen nog steeds financieel niet onafhankelijk**. Dat schiet echt niet op met de emancipatie. Dit beeld van het traditionele gezin houdt nog lang stand. Na de WO II neemt het aantal bewaarplaatsen niet toe, wel wordt er meer aandacht besteed aan de ontwikkeling van kinderen. Bewaarplaatsen (=opberg- of opvangopvangplaats) heten vanaf dan crèches. Dat klinkt al iets beter.

Buurt- en clubhuizen organiseren na WO II ook kinderopvang voor kinderen van moeders die vanwege de naoorlogse arbeidsschaarste aan het werk gaan: alleen toegankelijk voor kinderen met een sociale indicatie. Van Melle in Rotterdam begint in 1956 de eerste bedrijfscreche. Andere bedrijven volgen maar hangen dit niet aan de grote klok want de heersende opinie is tot in de jaren zestig dat kinderopvang buiten het gezin schadelijk is voor kinderen, ze krijgen dan hechtingsproblemen. De overheid heeft kinderopvang heel lang beschouwd als noodvoorziening en zit in 1968 niet te wachten op de eerste peuterspeelzalen waar de nadruk ligt op de pedagogiek.

De Leerplicht wordt eerst in 1969 verlengd van 6 naar 9 jaar (6 t/m 15 jaar) en in 1975 naar 10 jaar. In België was dat al in 1953 gebeurd! Waarom duren dit soort dingen in Nederland zo lang? In de periode 1968-1980 groeit het aantal peuterspeelzalen spectaculair van 100 naar 3200. De hele/halve dagopvang groeit slechts van 40 naar 130 locaties, omdat de meeste subsidie naar peuterspeelzalen gaat. Daar werken overwegend vrijwilligers, dus zijn de personeelskosten veel lager. Arbeidsparticipatie kan daar niet het motief voor de overheidssubsidie zijn geweest: als je kind drie ochtenden naar de peuterspeelzaal gaat, dan heb je niet veel tijd voor een echte baan.

Kinderdagverblijven worden tot 1977 gefinancierd door gemeenten via de Algemene Bijstandswet. Tussen 1977 en 1986 is er directe financiering door het Rijk via gemeenten voor een bijdrage in de personeelskosten van KDV's. De beroepskracht-kind-ratio en de ouderbijdrage worden ingevoerd. Midden jaren tachtig wordt vanuit het bedrijfsleven SKON opgericht en zien we de eerste CAO's met kinderopvangregelingen. Dankzij de Wet op het Basisonderwijs in **1985** kunnen basisscholen op school extra faciliteiten aanbieden voor kinderen met achterstanden. Een soort **VVE** vanaf 6 jaar!

In 1986 wordt de (oude) Welzijnswet van kracht, de voorloper van de **Welzijnswet 1994**. De uitvoering wordt –alweer- overgedragen aan gemeenten en ouders die behoefte hebben aan kinderopvang krijgen een fiscale tegemoetkoming. Dit heeft nauwelijks betekenis voor verdere groei van de arbeidsdeelname van vrouwen. Ook wordt in 1994 VVE voor kinderen vanaf 6 jaar gedecentraliseerd

Presentatie 'Dag kinderopvang', Reinoud Kroese, Pulito Advies tijdens het Congres "Dag van de kinderopvang" op 30 januari 2013 in Hoofddorp. Copyright: Pulito 2013.

naar gemeenten. Pas vanaf 1990 beschouwt de overheid kinderopvang als gemeenschappelijk belang en een gezamenlijke verantwoordelijkheid van drie partijen: ouders, overheid en werkgevers. Die tripartite financiering is ook nu nog het uitgangspunt.

Tussen **1990 en 2000** wordt een stimuleringsbeleid gevoerd dat gericht is op vergroting van de kinderopvangcapaciteit van 23.000 plaatsen in 1989 naar 160.000 in 2003. Dat is een groei van 700% in 10 jaar tijd. Dat lijkt spectaculair maar vergelijk dat eens met de groei tussen 2005 en 2010: van 205.000 naar 415.000 kindplaatsen. Dat wordt nu keihard afgebroken. Van **2000 tot 2006** wordt er fors geïnvesteerd in VVE. Het geld gaat naar de G31 en van daaruit door naar peuterspeelzalen en basisscholen. Vanaf het schooljaar 2006-2007 zit de VVE bijdrage in de lumpsum voor basisscholen: gemeenten zijn dan alleen nog verantwoordelijk voor VVE trajecten bij peuterspeelzalen.

In **2005** (375.000 kinderen) wordt de **Wet Kinderopvang** ingevoerd en de verantwoordelijkheid voor kinderopvang -m.u.v. peuterspeelzalen- wordt weer weggehaald bij gemeenten. In 2007 verruimt Balkenende I eindelijk de leerplicht naar 12 jaar (6-18 jr) en worden ambitieuze VVE doelstellingen geformuleerd: in 2010 moeten 70% van de achterstandskinderen zijn bereikt. Dat lukt niet dus wordt er meer gewerkt met gemengde groepen en worden ook KDV's in het gemeentelijke VVE beleid betrokken. Het traditionele beeld van basisschool samen peuterspeelzaal met een VVE traject staat steeds meer onder druk door nieuwe verschijningsvormen zoals Brede Scholen en IKC. De kinderopvang groeit spectaculair tot 825.000 kinderen in 2010, ook al omdat er iets meer gastouders blijken te zijn dan staatssecretaris Dijksma dacht (oeps!). Peuterspeelzalen krijgen het moeilijker omdat veel gemeenten hierop bezuinigen.

Het wringt als je als samenleving niet koersvast bent, een lappendeken van kindvoorzieningen in stand blijft houden en je oren te veel naar deelbelanghebbenden laat hangen. Een overheid die VVE tot speerpunt maakt, die zelf zegt dat het niveau van de kinderopvang en het onderwijs omhoog moet; die weet dat Nederland vergrijsst en erkent dat teveel vrouwen financieel afhankelijk zijn, kan toch niet blijven volhouden dat er alleen maar een keuze is tussen arbeidsparticipatie of betere kindontwikkeling. Dat is intellectuele armoede. Het is **én-én** plus de financiële emancipatie van vrouwen.

De investering in een basisvoorziening voor kinderopvang- en -ontwikkeling van minimaal 2 of 3 dagen per week voor ieder kind vanaf één jaar betaalt zich dubbel en dwars terug. KDV, peuterspeelzaal en VVE kunnen onder één dak met een beter balans tussen spelend en leren. Ook hier is het **én én**. Stop de stammenstrijd en het gereutel: een peuter is gewoon een peuter. De maatschappelijke opbrengsten: kinderen (en moeders!) met betere schoolprestaties, die beter en gezonder in het leven staan, betere vervolgopleidingen -banen, minder criminele ontsporingen, minder echtscheidingen, lagere uitkerings- en gezondheidszorgkosten en hogere belastingopbrengsten voor de overheid. Tel uit je winst! Hier is onderhand genoeg (internationaal) onderzoek naar gedaan. Iedere euro levert op termijn 2 tot 7 euro op. Een betere investering kan je als samenleving niet doen. Veel beter in ieder geval dan Fyra's op de rails en overbodige bestuursorganen in de lucht houden.

Heel bewust zeg ik **kindontwikkeling** want van het begrip kinderopvang moeten we zo snel mogelijk af. Dat woord bestaat in geen enkele andere taal. Engelsen noemen het Daycare of crèche. In Frankrijk is het 'la crèche'. Onze oosterburen zeggen 'Kindertagesbetreuung'. Dus **alsjeblieft geen kinderopvang meer!** Het roept het beeld op— net als vroeger de bewaarschool - dat je kinderen opbergt. Dan is wel heel erg lastig om dan als sector je imago te verbeteren en je toegevoegde waarde duidelijk te maken. Ander woord dus. De branche moet nog meer VVE en het onderwijs omarmen en de goede balans tussen spelen en leren beïnvloeden. Er wordt al goed samengewerkt met het onderwijs met respect voor elkaars kwaliteiten. Ga door en een paar tandjes erbij a.u.b.!

Er liggen prachtige plannen – o.a. van de Bernard van Leer Foundation- op de burelen van SZW en Onderwijs om een einde te maken aan het zwalkbeleid en die lappendeken van kindvoorzieningen. Daar kan iets heel moois uit komen. Er is helemaal geen gebrek aan visie, alleen de afstemming ontbreekt: met lef, leiderschap **én** daadkracht kunnen er duidelijke keuzes worden gemaakt maken voor de komende decennia. Stel kinderen en ouders centraal. Zorg voor de centrale regie, benoem voor mijn part een Minister voor het Kind. Alles staat en valt met goede uitvoering, dus creëer goede randvoorwaarden, verhoog de opleidingseisen en hou daaraan vast, sluit de verschillende loketjes, harmoniseer regelgeving en CAO's , faciliteer en laat het veld het goede werk doen. Dat is een hele klus! Maar laten we wel afspreken dat het in 2015 allemaal op de rit staat.

Dag 'kinderopvang', succes met **én de nieuwe naam **én** de nieuwe werkelijkheid**